

Helena Dumell, Minna Laitinen

Elokuvamusiikkia jousikvartetille

Elokuvamusiikin esittäminen ja tutkimus

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuuriala

Musiikki

Opinnäytetyö

20.11.2014

Tekijät Otsikko	Helena Dumell, Minna Laitinen Raportti elokuvamusiikin sovittamisesta
Sivumäärä Aika	37 sivua + 6 liitettä + DVD 20.11.2014
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikki
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi, alttoviulu/viulu
Ohjaajat	MuT Annu Tuovila MuM Kai Lindberg
<p>Teimme opinnäytteenä sovituksia elokuvamusiikista jousikvartetille. Opinnäytetyömme on monimuototyö, johon sisältyy sovitusten ja raportin lisäksi loppukonsertti. Teimme myös haastatteluja, joiden pohjalta tutkimme, puhutteleeko elokuvamusiikki enemmän kuin klassinen musiikki. Haastattelukohteina olivat ihmiset, jotka eivät itse ole klassisen musiikin ammattilaisia tai harrastelijoita.</p> <p>Sovitusten teon taustalla on oma kiinnostuksemme sovittaa ja esittää rakastamaamme elokuvamusiikkia. Tarkoituksemme oli myös tehdä sovituksia sellaisella tavalla, että voisimme myös jatkossa käyttää materiaalia sekä sovituksesta oppimaamme musiikinopetuksessa ja omassa muusikon työssämme. Käytimme sovitusten pohjana enimmäkseen pianolle kirjoitettuja nuotteja sekä kappaleiden äänityksiä.</p> <p>Haastattelut teimme, koska meitä kiinnostaa myös tutkia, saisiko elokuvamusiikki genrenä houkuteltua yleisöä, joka ei lähtisi kuuntelemaan klassisen musiikin tyylistä konserttia. Haastattelujen perusteella selvisi, että konsertissa käymisen esteenä on pikemminkin vieraalta tuntuva konserttikäytäntö kuin musiikin tyyli.</p> <p>Opinnäytetyömme on antanut molemmille paremmat valmiudet tehdä sovituksia elokuvamusiikista, sekä hienon esiintymiskokemuksen. Työmme on myös toiminut innoittajana ja ponnahduslautana tulevaisuuden projekteille ja itsenäiselle työskentelylle muusikkoina.</p>	
Avainsanat	Elokuvamusiikki, sovittaminen, jousikvartetti, haastattelu, konserttikäytäntö

Authors Title	Helena Dumell, Minna Laitinen Report on Arrangement of Film Music for a String Quartet
Number of Pages Date	37 pages + 6 appendices + DVD 20 November 2014
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Classical Music
Specialisation option	Music Educator, viola/violin
Instructors	Annu Tuovila, DMus Kai Lindberg, MMus
<p>As our final project, we arranged film music for a string quartet, organized a concert, and interviewed people about their views on film music. The purpose of the interview was to examine possible differences in how people perceive film music and classical music, and, if there are any, what might cause the difference. The interviewees consisted of people with little classical music background or none at all.</p> <p>The idea for our project started from our mutual interest towards film music. Through this work, we wanted to gain hands-on experience on music arranging, as well as produce materials that we could use in our work as performing musicians and educators. Our arrangements include compositions by Hans Zimmer, Alexandre Desplat, John Williams, Howard Shore, and Ryuichi Sakamoto.</p> <p>In addition to discovering differences in how people perceive the two music genres, the interview also offered us a chance to investigate whether film music as a genre can attract people, who have no interest in classical music concerts. The interviews suggest that the genre is not the reason why people hesitate to come to concerts, but the concert tradition, which they feel slightly uncomfortable with.</p>	
Keywords	Film music, arrangement, string quartet, interviews, concert tradition

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työvälineet	2
3	Elokuvamusiikki	2
3.1	Miksi elokuvamusiikki?	2
3.2	Musiikkipedagogiset hyödyt	3
3.3	Elokuvamusiikista yleisesti	3
3.4	Ero elokuvamusiikin ja klassisen musiikin kuuntelussa	4
3.5	Elokuvamusiikin määritelmä tämän työn kontekstissa	5
4	Haastattelu ennen & jälkeen konsertin	6
4.1	Klassinen musiikki vastaan elokuvamusiikki	7
4.2	Miten haastateltavat kokevat elokuvamusiikin?	7
4.3	Tunnistettavuus tärkein?	8
4.4	Konsertin muodon vaikutus	9
4.5	Konsertin jälkihaastattelu	10
5	Valitut kappaleet ja nuotit	10
5.1	Kappaleiden valinta	10
5.2	Musiikin haasteet	11
5.3	Nuottilähteiden käyttö	11
6	Sovitukset	12
6.1	Odotuksemme sovitusyöstä	12
6.2	Sovitustyön yleiset haasteet	12
6.3	Sovitustyön palkitsevat asiat	14
6.4	Sovitusten esittely	15
6.4.1	Harry Potter and the Philosopher's Stone (Harry Potter ja Liekehtivä Pikari): Hedwig's Theme	15
6.4.2	Wüthering Heights (Humiseva harju): Theme from Wüthering Heights	16
6.4.3	Girl with a Pearl Earring (Tyttö ja helmikorvakoru): Griet's Theme	19
6.4.4	The Lord of the Rings (Taru sormusten herrasta): The Lord of the Rings Medley	20
6.4.5	Pirates of the Caribbean-elokuvasarja (The Curse of the Black Pearl & The Dead Man's Chest): Davy Jones & He's a Pirate	22

7	Konsertti	26
7.1	Valmistelu ja toteutus	26
7.2	Kvartetin kokoaminen ja harjoittaminen	27
7.3	Musiikilliset haasteet harjoituksissa	28
7.4	Konsertin järjestäminen	28
7.5	Tunnelma ja yleisön reaktiot	29
8	Konsertin jälkeiset tunnelmat	30
9	Parannettavaa	30
9.1	Kappaleiden valinta & sovitus	30
9.2	Kappaleiden luonne ja tunnistettavuus	32
9.3	Toteutumaton konserttisuunnitelma ja muut projektit	32
9.4	Huumori	32
10	Pohdinta	33
	Lähteet	35
	Liitteet (Ei julkaista Theseuksessa)	
1	Hedwig's Theme	
2	Wüthering Heights	
3	Griet's Theme	
4	The Lord of The Rings - medley	
5	Davy Jones	
6	He's a Pirate	

1 Johdanto

Opinnäytetyömme lähti liikkeelle asiasta, jonka me molemmat olemme huomanneet ystävissämme jotka eivät itse harrasta klassista musiikkia: he kuuntelevat paljon elokuvamusiikkia ja tuntuvat olevan siitä paremmin perillä kuin klassisesta musiikista. Tästä heräsi kysymys: Onko elokuvamusiikissa jotain, joka puhuttelee enemmän kuin klassinen musiikki? Tästä kysymyksestä inspiroituneena päätimme järjestää konsertin, jossa soittamme itse elokuvaan sävellettyä musiikkia. Teimme opinnäytetyömme tuotospainotteisena monimuototyönä kappaleiden sovituksista ja raportoinnista. Opinnäytetyöhöme sisältyy myös konserttimme tallennus ja raportointi sekä kyselymme ja sen vastausten perusteella tehty analyysi kuulijan näkökulmasta.

Selvitämme opinnäytetyössämme seuraavia kysymyksiä: puhutteleeko elokuvamusiikki enemmän kuin klassinen musiikki? Onko elokuvamusiikkia sisältävä konsertti helpommin lähestyttävä kuin muodollinen klassinen konsertti? Miten elokuvamusiikin sovittaminen ja esittäminen eroaa klassisen musiikin vastaavista tehtävistä? Opinnäytetyömme tavoite on sovittaa ja esittää rakastamaamme musiikkia ja selvittää tuttaviemme mielipiteitä elokuvamusiikin lähestyttävyydestä ja millainen konserttimuodon pitäisi olla jotta se tuntuisi mahdollisimman kutsuvalta ihmiselle, joka ei itse harrasta klassista musiikkia. Halusimme myös kehittää sovitustaitojamme ja tehdä musiikkisovituksia, joita voimme myöhemmin käyttää myös opetuksessa inspiroimaan erilaisia oppijoita helposti lähestyttävillä kappaleilla.

Kerromme toisessa kappaleessa lyhyesti millaisia työvälineitä käytimme työssämme. Seuraavaksi avaamme elokuvamusiikkia työmme näkökulmasta ja kerromme miksi valitsimme juuri tämän musiikkityylin aiheeksemme. Vertaamme myös hieman elokuvamusiikkia ja klassista musiikkia. Neljännessä kappaleessa käymme läpi tekemämme haastattelut sekä niiden pohjalta tekemämme havainnot. Seuraavaksi pääsemme sovittamiimme kappaleisiin ja sovitusprosessin raporttiin. Kuvailemme kappaleiden valintakriteerejä, sovitustyön sisältöä ja esiin nousseita ajatuksia. Raportin lopuksi käymme läpi konsertin eri vaiheet (kuten kappaleiden harjoittelun ja sen tuomat haasteet) ja raportoimme konsertin tapahtumista. Viimeisissä kappaleissa kerromme omista parantamideoistamme ja kirjoitamme mitä pohdintoja nousi esiin työn jälkeen ja sen pohjalta.

Kun puhumme tässä työssä klassisesta musiikista, tarkoitamme hieman puhekielen tyyllisesti perinteistä länsimaista taidemusiikkia, emme esim. musiikin tyyliakakautta. Klassinen musiikki tässä työssä viittaa siis länsimaiseen taidemusiikkiin eroten esim. kansanmusiikista. Taidemusiikki voisi olla sopivampi sana, mutta koska haastateltavamme ymmärsivät termin ”klassinen musiikki” parhaiten tarkoituksiimme päätimme käyttää sitä myös opinnäytetyössämme.

2 Työvälineet

Teimme sovitukset käyttäen ostettuja nuotteja, joissa kappaleet olivat sovitettu pianolle ja mahdolliselle soolosoittimelle. Käytimme myös kappaleiden äänityksiä suoraan elokuvien ääniraidoilta. Nuotit kirjoitimme musescore- ja sibelius- nuotinkirjoitusohjelmilla.

Haastattelut teimme monessa eri muodossa. Kirjoitimme standardisoidun kyselylomakkeen, jonka lähetimme haastattelukohteille. Täydensimme materiaalia suullisilla haastatteluilla tai sosiaalisessa mediassa käydyillä keskusteluilla. Niille, jotka eivät päässeet konserttiin, lähetimme konsertin tallenteen linkkinä, jolloin videon pystyi lataamaan ja katsomaan omalla tietokoneella. Kysyimme konsertin jälkeen vielä lisäkysymyksiä, jotta saisimme selville juuri konserttimuodon luonnetta ja puhuttelevuutta. Nämäkin kyselyt teimme joko suullisesti, sähköpostitse tai sosiaalisen median kautta.

3 Elokuvamusiikki

3.1 Miksi elokuvamusiikki?

Rakastamme molemmat elokuvamusiikkia, ja siksi päätimme tehdä opinnäytetyömme tästä aiheesta. Halusimme soittaa lempikappaleitamme, joten luonnolliseksi työmuodoksi tuli kappaleiden sovitukset jousikvartetille ja esittää niitä konsertissa, joista raportoimme. Meitä kiinnostaa myös elokuvamusiikin puhuttelevuus, ja erityisesti ero klassiseen musiikkiin. Opinnäytetyössämme tarkastellaan elokuvamusiikin merkitystä klassisen musiikin valossa, ja pohditaan, mitkä asiat voivat mahdollisesti vaikuttaa ihmisten musiikkivalintaan.

Haastattelimme tuttaviamme selvittääksemme minkä takia klassinen musiikki ei välttämättä houkuttele heitä, ja olisiko elokuvamusiikki erilainen konserttikokemus (ilman kuvaa). Halusimme selvittää tuttaviemme mielipiteitä, ja mietimme myös sitä, onko klassisen konsertin muodossa jotain, mikä saa ihmiset etääntymään siitä, ja siksi yritimme pitää konsertin niin epämuodollisena kuin mahdollista. Halusimme tietenkin myös soittaa näitä meille rakkaita kappaleita itse, joten sovitustyö ja esiintyminen olivat hyvin mieluisia tapoja tutkia aihetta.

3.2 Musiikkipedagogiset hyödyt

Koska opiskelemme molemmat musiikkipedagogiikkaa, oli luonnollisesti myös opettajan työ taka-alalla kun teimme sovituksia. Elokuvamusiikki on mielestämme täydellinen opetusmateriaali varsinkin nuorille ja lapsille, koska siinä yhdistyy oppilaan oma, aito kiinnostus ja musiikin tunnistaminen, sekä helposti soitettava materiaali. Oppilas saattaa innostua elokuvasta tai sarjasta tunnistamastaan kappaleesta aivan eri tavalla kuin vihosta valitusta, ja koska musiikin tunnistamisella on selvä linkki sen puhuttelevuuden kanssa, uskomme että elokuvamusiikista tulisi hyvä lisä jokaisen oppilaan opintoihin.

Elokuvamusiikissa on tietenkin myös loputon määrä eritasoista musiikkia, ja koska siinä käytetään niin paljon romanttisen ajan sävellystyylejä, ei tekniikan opiskelukaan jää taka-alalle! Yhteissoittokin harjoittuu luonnollisesti, sillä useimmat elokuvaan sävelletyt kappaleet ovat moniäänisiä. Elokuvien avulla voi myös selventää opetusmateriaalia antamalla oppilaan käyttää mielikuvitustaan. Voi kysyä mitä mielikuvia kappale herättää, ja mitä elokuvassa tapahtuu musiikin aikana? Voisiko oppilas kuvailla tapahtumaa tekemällä jotain musiikillista, esim. nyanssinvaihdoksen? Joskus mielikuvat auttavat selventämään asioita. Koska erilaisia oppijoita on yhtä monta kuin itse oppilaita, on pelkästään hyödyllistä ottaa elokuvamusiikin maailma osaksi omaa opetuspalettiaan.

3.3 Elokuvamusiikista yleisesti

Elokuvamusiikki genrenään on noin sadan vuoden ikäinen, eikä sitä ole aina pidetty itsenäisenä musiikkityylinä. Siitä huolimatta elokuvamusiikista on vuosikymmenien mittaan tullut olennainen osa elokuvakulttuuria, eikä sen vaikutusta elokuvan kokonaisuuteen voi liikaa korostaa. Nykyään on myös ihmisiä, jotka nauttivat elokuvamusiikista ilman varsinaista elokuvaa, vaikka he eivät tavallisesti kuuntelisikaan klassisilla soittimilla

soitettua musiikkia. Klassisen musiikin opiskelijoina ja elokuvamusiikkia rakastavina muusikkoina tämä herätti meissä kysymyksen: onko elokuvamusiikki jollain tavalla puhuttelevampaa kuin klassinen musiikki?

Mykkäelokuvien aikaan elokuvamusiikki oli aina live-musiikkia: orkesteri tai pianisti soitti elokuvateatterissa joko improvisoiden tai seuraten sovittua ohjelmaa. Ensin tarve soittaa musiikkia tuli luonnollisena jatkumona teatteriesityksille, joihin musiikki liittyy vahvasti, sekä projektorin surinan peittämiseksi. Joskus teatteri palkkasi yhden pianistin, joka joko improvisoi tai soitti suunniteltua musiikkia elokuvan päälle. Jotkut ohjaajat, kuten Charlie Chaplin, kirjoittivat itse musiikkia elokuviinsa. Tästä hienona esimerkkinä Chaplinin elokuva *City Lights* (1931), joka on julkaistu juuri äänielokuvien läpimurron jälkeen. Elokuvan musiikki on kokonaisuudessaan sävelletty tarkasti seuraamaan elokuvan kohtauksia.

Mykkäelokuvakonsertit ovat vielä tänäkin päivänä elävää perinnettä. Monet elokuvateatterit ympäri maailmaa esittävät mykkäelokuvia, joita säestää orkesteri tai muu musiikkikokoonpano. Tästä esimerkkinä Forssan Mykkäelokuvafestivaalit ja KAVAn (Kansallinen audiovisuaalinen arkisto) ja Orionin-elokuvateatterin esitykset.

3.4 Ero elokuvamusiikin ja klassisen musiikin kuuntelussa

Klassinen musiikki on useiden vuosisatojen kehityksen myötä saavuttanut nykyisen asemansa musiikkimaailmassa. Harvoin kuulee, ettei ihminen olisi koskaan kuullut klassisesta musiikista. Siitä huolimatta monet ihmiset eivät koskaan käy klassisessa konsertissa, vaikka he kävisivätkin muiden musiikkityylien live-konserteissa. Tämä saattaa osittain johtua klassisen musiikin ajan myötä saaneesta leimasta, joka kuvailee kyseistä genreä liian vakavana ja vaikeasti ymmärrettävänä musiikkityylinä. Elokuvamusiikki on siinä mielessä erilaista, että sitä ei useimmiten lähdetä klassisen musiikin tapaan konserttiin kuuntelemaan. Musiikin kuuntelu tapahtuu elokuvan kautta, joten se on jo osa elokuvaa. Monen ihmisen on tällä tavalla helpompi nauttia vaikkapa klassisesta musiikista jota soitetaan elokuvassa, vaikka ero on ainoastaan siinä, että musiikki soi konserttisalin sijaan elokuva-salissa tai oman kodin olohuoneessa.

3.5 Elokuvamusiikin määritelmä tämän työn kontekstissa

Kun puhumme tässä elokuvamusiikista, tarkoitamme elokuvaan sävellettyä musiikkia jota soitetaan perinteisillä orkesterisoittimilla. Klassinen musiikki, jota käytetään paljon elokuvissa (esim. Carl Orffin säveltämä melodia *O Fortuna (Carmina Burana)*- runoon) ei ole kiinnostuksemme kohteena, vaan nimenomaan elokuvaan varta vasten sävellettyä musiikkia orkesterisoittimilla soitettuna.

Elokuvaan sävelletty orkesterimusiikki on tyyliltään lähimpänä romantiikan ajan musiikkia, ja sen takia on hyvä tehdä ero elokuvamusiikin ja ohjelmamusiikin välillä. Ohjelmamusiikki on musiikkia, joka pyrkii kuvailemaan jotain tiettyä tarinaa tai teemaa, esim. Beethovenin Pastoraalisinfonia. Musiikissa saattaa olla suoraan nimettyjä kappaleita tai tapahtumia, jotka herättävät kuulijassa tiettyjä mielikuvia. Ohjelmamusiikki yleistyi romantiikan aikana. Tietyllä tavalla elokuvamusiikki on hyvinkin lähellä ohjelmamusiikkia, sillä suuri osa sen tarkoituksesta on luoda tietty tunnelma katsojalle, samankaltaisesti ehkä kuinka ohjelmamusiikin inspiraationa on toiminut tietty maisema tai tapahtuma. Ohjelmamusiikki on kuitenkin vapaasti tulkittavissa, minkä esim. Disneyn Fantasia-piirroselokuvat mielestäni havainnollistavat loistavasti: Beethovenin Pastoraalisinfoniaan on animoitu antiikin Kreikan taruolennot asiaan kuuluvassa maisemassa, Tchaikovskyn Pähkinänsärkijässä tanssivat keijut, kultakalat ja sienet, ja Stravinskyn Kevätuhrissa näemme maapallon dinosaurusten aikakautena. Elokuvamusiikkikin, kuten kaikki taiteet, on tietenkin myös täysin kuulijan pään sisällä merkityksiä ja muotoja luova. Ero ohjelmamusiikkiin on kuitenkin se, että elokuvamusiikki on sävelletty tarkan kuvan ja tapahtuman mukaan: säveltäjä tietää elokuvan tarinan, hän kenties säveltää parille hahmolle omat johtoaiheensa (leitmotif) ja korostaa tai vähättelee näkyvää (fyysinen) ja näkymätöntä (emotionaalinen) liikettä valkokankaalla.

Elokuvamusiikki on kuitenkin täysin ilman itse kuvaa toimiva taidemuoto. Koska elokuvaan kirjoitettuun musiikkiin panostetaan usein niin paljon, on se todella hyvin sävellettyä ja monella eri tapaa toimivaa. Elokuvamusiikin ero klassiseen musiikkiin on ehkä lähinnä sen muoto: jos ajatteleme elokuvan ääniraitaa, on musiikin kesto (todella rankasti yleistäen) 40- 75 minuuttia. Useimmat sinfoniat mahtuvat tähän aikamittaan, mutta ero elokuvan *soundtrackin* ja sinfonian välillä on todella suuri. Elokuvan ääniraidassa saattaa olla kymmeniä kappaleita, jotkut alle minuutin pituisia, ja ne saattavat muodoltaan vaihdella äärimmäisen paljon. Elokuvan lopputekstien aikana pyörivä kappale saattaa olla yli

10 minuuttia pitkä ja kerrata kaikki elokuvan aikana esitetyt teemat ja äänimaailmat, kun taas elokuvan alun intro voi olla hyvinkin lyhyt ja pelkistetty.

4 Haastattelu ennen & jälkeen konsertin

Haastattelimme hyvin eritaustaisia ihmisiä opinnäytetyöhöemme. Ikää haastateltaville oli 20-55v, ja heillä oli keskenään hyvin erilaiset musiikilliset harrastustaustat. Jotkut eivät koskaan ole harrastaneet musiikkia, kun toisilla on monen vuoden opinnot takana jossain soittimessa. Olemme tähän lukuun koonneet kyselyiden perusteella tekemiämme havaintoja elokuvamusiikin ja klassisen musiikin puhuttelevuudesta ja konserttikokemuksista. Kyselyn tulokset yllättivät meidät, sillä vastauksissa oli todella paljon eroja, jonka takia oli vaikeaa tehdä yhtenäistä loppuanalyysiä ihmisten mielipiteistä. Tämä on tietenkin suotavaa, koska jos vastaukset olisivat yksiselitteisiä ja samaa kaavaa toistavaa olisi hyvin tylsää kertoa niistä.

Haastattelumme kysymykset:

- 1 Kuunteletko klassista musiikkia?
- 2 Käytkö/Oletko käynyt klassisen musiikin konserteissa?
- 3 Numeroi lempimusiikkisi genreittäin (1= kuuntelet eniten, suurin numero = kuuntelet vähiten)
- 4 Katsotko paljon elokuvia?
- 5 Miten elokuvamusiikki mielestäsi eroaa muusta klassisesta musiikista?
- 6 Onko sinulla joku tietty lempi- elokuvamusiikki?
- 7 Kuuntelisitko elokuvamusiikkia konserttina ilman elokuvaa?
- 8 Koetko että elokuvamusiikki herättää helpommin tunteita kuin klassisen musiikki?
- 9 Onko sinulla lempikappaletta klassisessa musiikissa?
- 10 Kävisitkö useammin klassisissa konserteissa jos ne eivät olisi yhtä muodollisia?
- 11 Käytkö muun musiikkigenren konserteissa? (jos vastaat kyllä, minkä?)
- 12 Soitatko/oletko harrastanut musiikkia?
- 13 Onko sinulla huono kuva klassisesta musiikista?

Jälkihaastattelu:

- 1 Kuinka monta kappaletta tunnistit? Mikä oli uutta?
- 2 Puhuttelivatko kappaleet enemmän kuin klassinen musiikki?
- 3 Oliko konsertti erilainen muista klassisista konserteista?
- 4 Mistä kappaleesta pidit eniten?
- 5 Kävisitkö uudestaan kuuntelemassa samankaltaista konserttia?

4.1 Klassinen musiikki vastaan elokuvamusiikki

Kerättyjen tietojen kautta ilmeni, että mitä pidempään haastateltava oli harrastanut musiikkia tai mitä paremmin hän sitä tuns, sitä vähemmän hän koki elokuvamusiikin klassista musiikkia mielenkiintoisempana tai jollain tavalla parempana. Vaikka klassinen konserttimuoto tuntui melkein kaikista hieman luonnottomalta ja liian muodolliselta, on klassinen musiikki heidän mielestään kuitenkin todella mielekäästä ja vahvoja tunteita herättävää. Vaikka haastateltava saattoikin pitää elokuvamusiikista todella paljon, vastasi moni että se kuitenkin on tylsempää tai yksinkertaisempaa kuin klassinen musiikki.

Toisaalta haastateltavat, joilla oli hyvin vähän musiikillista taustaa (jos ollenkaan), pitivät elokuvamusiikkia klassista musiikkia kiinnostavampana. Näitä ihmisiä usein myös yhdisti se näkemys, että klassinen musiikki on ”nukuttavaa ja tylsää”. Ero ei välttämättä kuitenkaan johdu musiikin harrastuksen määrästä, vaan sen tuntemuksesta. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että mitä enemmän vastaaja tuntee klassista musiikkia (vaikka ei itse harrasta sitä), sitä enemmän hän siitä pitää.

Klassinen musiikki poikkeaa kevyestä musiikista siten, että se vaatii enemmän aikaa kuunteluun. Siinä missä useimmat kevyen musiikin kappaleet kestävät noin 3-6 minuuttia, klassiset sinfoniat soivat vähintään parikymmentä minuuttia. Nopeaan elämäntahtiin tottuneille ihmisille tämä saattaa osoittautua haasteeksi, varsinkin kun heillä ei ole tapana keskittyä yhteen kappaleeseen niin pitkäksi ajaksi.

4.2 Miten haastateltavat kokevat elokuvamusiikin?

Useimmat haastateltavista kertoivat kokevansa elokuvamusiikin kyllä mukavana ja he mielellään kuuntelevat sitä, mutta useimmiten ainoastaan jos on nähnyt elokuvan. Pari

haastateltavaa vastasi jopa, etteivät he kuuntelisi elokuvan ääniraitaa kotona ilman elokuvaa. Haastateltavat kertoivat että elokuvamusiikki luo tunnelmaa ja luo mielikuvia, mutta ei välttämättä herätä **tunteita** paremmin tai voimakkaammin kuin klassinen musiikki. Eräs vastasi että elokuvamusiikki ei herätä tunteita niin helposti koska kuvat tarvitsevat ääntä, mutta musiikki ei tarvitse kuvaa. Hänen mielestään klassinen musiikki itsessään herättää tarpeeksi tunteita, kun elokuvamusiikki on ehkä enemmän sidottu katselukokemukseen.

Vastauksissa sanottiin jopa, että elokuvamusiikki on tylsää ilman elokuvaa. Eräs vastanneista sanoi että elokuvamusiikissa ei tapahdun niin paljon: jos kuuntelee 3 minuutin pituisen, elokuvaan sävelletyn kappaleen, on se sama kuin kuuntelisi 3 minuuttia jostain sinfoniasta. Tämä on itse asiassa mielenkiintoinen ajatus, sillä mietimme samaa kuunnellessamme omaa konserttiamme. Vaikka musiikki on kaunista, ei siinä kuitenkaan tapahdu yhtä paljon kuin klassisessa musiikissa: pienet nyanssierot ja muutokset puuttuvat. Vaikuttaisi siltä, että elokuvamusiikin vahvuus onkin juuri mielikuvien luomisessa ja siinä että kuulija tietää musiikin olevan elokuvista. Elokuvamusiikissa on lisäulottuvuus koska se liittyy johonkin tarinaan, haastateltavien mielestä elokuvamusiikki luo tunnelmaa ja ennakoi tapahtumia.

Myös tunnistettavuus on elokuvamusiikin vahva puoli. Monet vastasivat että he kiinnittävät huomiota nimenomaan sellaiseen musiikkiin jonka he tunnistavat, ja se tuntuu heti puhuttelevalta. Tämän takia jotkut kertoivat että he kyllä kuuntelevat elokuvamusiikkia, mutta vasta kun ovat nähneet elokuvan, ja pitävät juuri sen elokuvan musiikista. Elokuvamusiikki genrenä ei siis välttämättä ole puhuttelevampi, vaan sen tunnistettavuus. Toisaalta oli myös niitä, joiden mielestä elokuvamusiikki puhuttelee enemmän juurikin sen takia että se tuntuu helpommalta ja kevyemmältä kuin klassinen musiikki.

4.3 Tunnistettavuus tärkein?

Vastausten perusteella puhuttelevan musiikin genrellä ei välttämättä ole väliä. Moni vastasi että heitä puhutteleva musiikki voi olla elokuvaan sävellettyä, kevyttä, klassista, jazzia, mitä vain. Tätä todistaa myös se fakta, että monilla vastaajilla oli lempikappaleita klassisen musiikin puolella, vaikka he eivät klassisesta musiikista niin välittäisivätkään. Harvemmallä oli kuitenkin elokuvamusiikista lempi-ääniraitaa tai kappaleita. Vaikuttaisi siis siltä, että elokuvamusiikin tunteita herättävä puoli on aina kuulijan omissa kokemuksissa ja elokuvassa itsessään. Musiikki ei puhuttele enemmän kuin klassinen musiikki, mutta

sitä kuuntelee mielellään koska kappaleet ovat helposti tunnistettavissa ja ne muistuttavat kuulijaa jostain tarinasta tai kokemuksesta. Haastateltavista monet myös kokevat elokuvamusiikin helpommaksi lähestyä, mikä tietenkin auttaa sen kuuntelussa. Kuitenkaan emme vastausten pienen määrän mutta laajan skaalan vuoksi voi tehdä johtopäätöstä että elokuvamusiikki olisi puhuttelevampaa tai helpompaa lähestyä kuin klassinen musiikki.

4.4 Konsertin muodon vaikutus

Toinen asia, joka vaikuttaa ihmisten asenteeseen klassista musiikkia kohtaan, on sen konserttitraditio. Kevyen musiikin äänekkääseen live-touhuun tottuneille ihmisille musiikin kuunteleminen hiljaisessa konserttitalissa saattaa tuntua epämukavalta ja jopa tuskalliselta. Tämä klassisen musiikin antama ”kuva” etäännyttää monia pois, ennen kuin musiikki edes saapuu kuulijan korviin.

Vastauksissa kävi selkeästi ilmi että haastateltavien mielestä klassisen musiikin konserteissa on monta asiaa jotka tuntuvat luotaan-työnnyttäviltä ja epämukavilta: lipun hinta, yleisön hiljaisuus, tylsyys, epäluonnollisuus jne. Monet vastasivat, että he kävisivät konserteissa useammin, mikäli siellä olisi esim. alkoholitarjoilu tai se olisi jollain tavalla jännempää. Eräs vastaus kiteytti ajatuksensa hyvin: ”ei ole niin kiinnostavaa katsoa ihmisiä jotka soittavat kahta tuntia”. Ja tämä vastaaja vielä pitää klassisesta musiikkista!

Monista haastateltavista tuntuu siis luonnottomalta istua hiljaa paikallaan ja katsoa kun muut ihmiset istuvat tai seisovat ja soittavat. Jos klassinen konsertti olisi enemmänkin ”underground”-tyyppinen (esiintymispaikka baarissa, jossa on pientä hälinää ja keskustelua, juotavaa ja syötävää jne.) laskisi se kenties monen kynnystä lähteä konserttiin. Uskomme että tämä johtuu siitä, että ihmiset kokevat klassisen konserttimuodon niin, että heidän täytyy kontrolloida itseään ja olla hyvin tietoisia itsestään. Loppujen lopuksi tämä on hyvin loogista, sillä onhan konserttitraditiossa paljon sääntöjä, joiden tiedostamattomuus saattaa aiheuttaa hieman hämmentäviä tilanteita (esim. missä välissä saa taputtaa?). Tämä taas aiheuttaa sen, että ihminen, joka ei ole perehtynyt konserttikäytäntöön tai musiikkiin saattaa kokea konserttitilanteen luonnottomana. On harvoja tilanteita, jossa ihmisten odotetaan istuvan hiljaa paikallaan niin pitkiä aikoja. Elokuvaesitys on tietenkin hyvä esimerkki, joskin se eroaa konserttitilanteesta hieman. Teatterissa on pimeämpää, siellä saa syödä ja juoda, ja keskustella hieman vierustoverinkin kanssa (tosin tämä riippuu täysin muista salissa istuvista katsojista).

Elokuvassa ja sen käyttämässä musiikissa on se etu, että se saa helposti kuulijakantaa elokuvan kautta, vaikka se jopa käyttäisi olemassa olevaa klassista musiikkia (jota niin monet tietämättään väistelevät arkielämän tilanteissa). Koska se ei ole niin kokonaisvaltaista kuin perinteinen konserttitapahtuma, yleisölle ei tule se paine, että ”pitää istua hiljaa paikallaan ja kuunnella kaikki mitä tulee vastaan, halusipa tai ei”. Sen sijaan jos musiikki tuntuu tylsältä, he voivat kääntää ajatukset johonkin muuhun, ja olla kiinnittämättä huomiota musiikkiin sen kummemmin.

4.5 Konsertin jälkihaastattelu

Konserttimme jälkeen lähetimme vielä pari lisäkysymystä haastateltaville, koska halusimme tietää konserttikokemuksesta. Oliko se rennompaa kuin muut heidän muistamansa jousiyhtye-konsertit yleensä? Tunnistivatko ihmiset kappaleita? Herättikö musiikki tunteita? Kaikki haastateltavat olivat samaa mieltä siitä että konsertti oli paljon mukavampi kuin ”perinteinen” klassinen konsertti. Monen mielestä musiikkiakin oli helpompi ottaa vastaan (vaikka kaikkia kappaleita ei tunnistanutkaan) koska konsertti ei ollut muodollinen. Eräs asia, mikä vaikutti yleisön positiiviseen konserttikokemukseen, oli se yksinkertainen asia, että me esiintyjät olimme fyysisesti samalla tasolla kuin yleisö. Emme olleet heidän yläpuolellaan, ja tämä vaikutti ainakin kahden kuuntelijan kokemukseen vahvasti.

Myös kappaleiden tunnistaminen sai monet innostumaan konsertista. Vastaajista monet sanoivat, että he kävisivät konserteissa useammin, mikäli ne olisivat tämänlaisia. Musiikki tuntui tulevan jollain tavalla lähemmäs kuulijoita koska he tunnistivat kappaleen tai elokuvan, ja kokivat tilaisuuden rennoksi. Parista vastauksesta kävi ilmi, että mikäli olisimme tarjoilleet viiniä konsertissa (mikä oli jossain vaiheessa suunnitteilla), olisi kokemus ollut vieläkin miellyttävämpi. Jos viiniä on asiallista tarjota taidegalleriassa ja kevyen musiikin konsertissa, miksi ei myös tällaisessa konsertissa?

5 Valitut kappaleet ja nuotit

5.1 Kappaleiden valinta

Sovituksen yhteydessä pyrimme valitsemaan sellaisia kappaleita, jotka erottuisivat toisistaan mahdollisimman paljon, ja joilla olisi elokuvamusiikin parhaat piirteet: sopivan

pitäinen, dramaattinen, kuulijaystävällinen kokonaisuus. Koska musiikissa käy usein niin, että mitä enemmän tietää etukäteen sävellyksestä, sen enemmän pystyy nauttimaan musiikista, tähtäsimme sellaiseen ohjelmistoon, johon kuulija pääsee helposti mukaan ilman minkäänlaista ennakkotietoa. Sovitimme yhteensä kuusi kappaletta jousikvartille. Kappaleet ovat meille tuttuja elokuvista, ja valitsimme kappaleet niinkin yksinkertaisesta syystä että rakastamme näitä melodioita.

5.2 Musiikin haasteet

Soiton kannalta ohjelmistomme on melko haastava kokonaisuus, joka vaatii hyvän tekniikkapohjan. Stemmat eivät ole erityisen hankalia, mutta soittajalla pitäisi silti olla hyvä jousikäden kontrolli ja kokonaisuuden hahmottamiskyky, jotta musiikki kuulostaa sujuvalta ja mielenkiintoiselta. Pelkän oikean äänien soittaminen ei riitä, sillä kappaleissa on paljon samojen asioiden toistoja, jotka helposti muuttuvat tylsäksi, jos monipuolinen fraaseeraus puuttuu. Kaikki kappaleet ovat alun perin kirjoitettu suurelle kokoonpanolle, vähimmillään kappaleita soittaa jousiorkesteri, suurimmillaan kokonainen sinfoniaorkesteri lisänä mm. urkuja. Oli siis haastavaa yrittää tehdä näistä järkäleistä uusi versio neljälle jousisoittimelle.

5.3 Nuottilähteiden käyttö

Aloitimme suurimman osan sovituksista olemassa olevan pianonuotin pohjalta. Vaikka kappaleet ovat alkuperältään orkesteriteoksia, sovittaminen pianonuotin kautta tuntui paljon helpommalta kuin sointujen selvittäminen sinfoniaorkesterin partituurin kautta, ja usein orkesteripartituuria ei edes ollut saatavilla. Monet alkuperäisen kappaleen äänityksen soinnut ja pienet yksityiskohdat (joskus jopa melodiat) oli karsittu pois näistä sovituksista. Kappaleita, joiden pianosovituksia ei kokonaisuudessaan löytynyt, sovitimme suurin osin kuulovaralta.

6 Sovitukset

6.1 Odotuksemme sovitustyöstä

Odotuksemme sovitustyöstä olivat oikeastaan melko olemattomat alussa, emme tieneet mitä kaikkea siihen kuuluisi. Olimme ensin vain innoissamme siitä, että saisimme sovittaa ja myös soittaa itsellemme tärkeitä kappaleita. Olimme huolestuneita siitä, osaisimmeko tehdä oikeutta näille upeille ja erittäin tunnistettaville sävellyksille.

Emme ole kumpikaan koskaan ajatelleet itseämme satsiopillisesti mitenkään erityisen lahjakkaita, emmekä ole tehneet paljoakaan sovitusta, joten odotimme joutuvamme tekemään paljon työtä jotta saisimme sovituksista edes läheskään yhtä kauniita ja massiivia kuin alkuperäiskokoonpanoilla soitettuna.

Voisi kysyä, miksi valitsimme työmuodoksi sovituksen, kun emme kumpikaan koe sitä vahvuudeksemme. Emme oikeastaan ajatelleet tätä missään vaiheessa ennen kuin sovitustyö oli jo hyvässä vauhdissa. Innostus elokuvamusiikin esittämiseen vei mennessään. Tietenkin myös mahdollisuus kehittyä ja mennä eteenpäin sovitustaidoissa oli innostavaa ja motivoivaa: koimme että voimme samalla saada käytännön taitoja ammatillisessa kentässämme.

6.2 Sovitustyön yleiset haasteet

Sovittamisen suurimpana haasteena oli harmonianjako eri instrumentteihin. Viulun ja alttoviulun stemmojen laatiminen tuntui melko yksinkertaiselta prosessilta, mutta sellon stemman keksiminen toisaalta tuntui välillä turhauttavalta, varsinkin kun soittimen rakenne ja soittotapa ovat itselle vieraita. Vaikka teoreettisesti ymmärtäisi soittimen mekaniikan, on aivan eri asia sovittaa sen pohjalta käytännön stemmaa; vasemman käden asemanvaihto ei onnistu, kielenvaihtoja esiintyy liian usein, ja pariäännet ovat fyysisesti mahdottomia. Tämän seurauksena jouduimme monesti kirjoittamaan liiankin yksinkertaisen stemman sellolle.

Musiikillisen efektin luominen oli toinen iso haaste prosessin aikana. Koska teokset ovat alkuperäisesti orkesterille sävellettyjä, sisältyy niihin tietysti paljon eri soitinryhmille omi-

naisia musiikillisia kuvioita ja jättiorkesterin laajan instrumentaation mahdollistamia hienoja huipentumia, joita ei aina pysty tuomaan esiin jousikvartetissa. Tämän kaltaisissa paikoissa kompromissi oli useimmiten ainoa keino saada tilanne ratkaistua. Käytännössä tämä siis tarkoitti, että paikkoja jätettiin kokonaan pois nuotista tai musiikkia sovitettiin joka tapauksessa, vaikka loppuvaikutus ei olisi ollut alkuperäistä vastaava.

Sovitustyö oli melkein alusta loppuun hyvinkin haastavaa. Joskus tuntui siltä kuin mikään soinnun asetelmista ei toiminut. Sointu ei esimerkiksi kuulostanut samalta kuin alkupe-
räisessä kappaleessa tai siitä puuttui pohja tai kirkkaus. Tietenkin osa näistä ongelmista johtui soitinkokoonpanon muutoksesta (varsinkin *Davy Jones*-teeman urkujen voimakasta sointia oli vaikea saada sovitettua jousille (katso kuvio 1 alla), tuntui siltä kuin kappaleesta yhtäkkiä tippui pois koko tunnelma ja pari forte-merkintää), mutta useimmiten ongelma täytyi ratkoa muuttamalla tietyn stemman melodiaa pitkiäkin pätkiä. Samalla piti tietenkin yrittää muistella edes jotain opittuja sovituksen sääntöjä bassonkuljetuksesta tai tuplatuista nuoteista.

Kuvio 1. Davy Jones- kappaleen urkumelodia sellolla ja alttoviululla, tahdit 35- 40

Toinen suuri ongelma oli stemmojen mielenkiintoisuus. Kun kappaleen oli saanut valmiiksi sovitettua niin että se kokonaisuutena kuulosti hyvältä, oli aika tarkastella yksittäisiä stemmoja. Usein kävi niin että sellolla tai alttoviululla oli erittäin tylsä stemma, joka saisi soittajan haukottelemaan ensimmäisten kahden tahdin jälkeen. Mutta stemmoihin oli erittäin vaikea saada mielenkiintoa kun alkuperäinen nuotti oli suhteellisen suoraviivainen ja pelkistetty, pianolle kirjoitettu, ja alajouset tietenkin usein seurasivat vasenta kättä. Heti kun sellostemmaan oli saanut hieman mielekkyyttä katosi joistain soinnuista basso, jolloin alttoa tietenkin piti muokata jne. Sovituksissa piti siis palloilla mielekkyyden ja täyden soinnin välillä, joskus kappaleen, joskus soittajan kustannuksella. Yritimme joskus keksiä jotain jippoja ja kuviointia joihinkin stemmoihin rikkomaan yksinkertaista ja

tylsää nuottia, mutta siinä huomasimme nopeasti omat rajamme säveltäjinä/sovittajina. Omat osaamiset eivät riittäneet toteuttamaan kaikkea, mitä tuli mieleen. Vaikka musiikki soi päässä, työkalua/tietoa ei yksinkertaisesti ollut tarpeeksi saadaksemme kaiken järkevästi nuotille. Tässä on sitten meille molemmille haastetta jatkoksi.

Myös omien rajojensa tunnustelu ja asettaminen oli joskus vaikeaa. Kuten aiemmin sanottu, lähdimme molemmat helposti tavoittelemaan monimutkaista, hienoa tekstuuria, johon ei loppujen lopuksi riittänyt kapasiteettia. Monimutkaisuuden tavoittelu (useimmiten täysin turhaan) oli joskus oikea kirous: kuvittelimme, että tahtiruudut pitäisi täyttää nuoteilla, vaikka tauko olisi joskus parempi ratkaisu.

Lisävaikeutta työhön toi myös soittamisen ennakointi. Sovitimme kappaleet tarkoituksellamme esittää ne itse konsertissa, joten sovitusprosessin aikana piti tietenkin ottaa huomioon soitettavuus. Vaikka stemma saattoi näyttää helpolta kauttaaltaan, oli sen haastavuus joko puhtaudessa (katso alla oleva *Hedwig's Theme*-kuvio 1) tai pitkän säestyslinjan ylläpitämisessä ja intensiivisyydessä (esim. *Griet's Themen* alttoviulustemma, katso kuvio 7, s.19). Joskus sovitettujen sointujen kanssa oli ongelmia: sointu saattoi kuulostaa hyvältä nuotinkirjoitusohjelman MIDI-tiedostona, mutta jousikvartetissa se ei enää soinut halutulla tavalla.

Kuvio 2. Hedwig's Theme- kappaleen muunnesäveliä

6.3 Sovitustyön palkitsevat asiat

Sovitustyössä oli tietenkin myös antoisia ja palkitsevia hetkiä. Kun sovitustyössä vihdoin alkoi päästä vauhtiin, oli prosessi lopulta todella mielenkiintoinen ja hauska. Olisimme

loppujen lopuksi mielellämme käyttäneet enemmänkin aikaa saadaksemme kappaleista näyttävämmät ja monipuolisemmat. Tämä olisi kuitenkin vaatinut myös sovittamisen lisäopiskelua ja suurempaa paneutumista taiteenlajiin, mihin meillä ei yksinkertaisesti nyt riittänyt aikaa, joten olemme tyytyväisiä tuloksiin sillä aikataululla joka meillä oli.

Sovitusten kirjoittaminen on hyvin jännittävää. Toisaalta tietää, ettei itse luo mitään uutta, vaan muokkaa jo olemassa olevaa, mutta kuitenkin prosessi tuntui luovalta. Tuntui jopa siltä, että jollain tavalla luo jotain uutta materiaalia, vaikka kappale onkin jo olemassa ennen sovitususta. Kokonaisuutena koko sovitusprosessi oli todella mielenkiintoinen, ja huomasimme miten helposti uppouduimme siihen kun pääsimme alkuun.

6.4 Sovitusten esittely

6.4.1 Harry Potter and the Philosopher's Stone (Harry Potter ja Liekehtivä Pikari): Hedwig's Theme

Ei ole vaikeaa selittää miksi *Hedwig's Theme* valikoitui ohjelmistoomme. Kappale on tuttu jokaiselle *Harry Potter*- elokuvien ystävälle, ja se on yksinkertaisuudessaan todella kaunis. John Williamsin erittäin mieleenpainuva leitmotif on hänen tuttua kädenjälkeään: kaunis, kimalteleva ja haikea. Kappale esiintyi elokuvasarjan ensimmäisessä osassa *Harry Potter ja liekehtivä pikari* (2001) prologissa, ensimmäisessä kappaleessa. Kappaleesta onkin tullut ikään kuin elokuvien teema tai tunnusmusiikki, ja se soi jossain muodossa elokuvasarjan jokaisessa osassa. Alkuperäiseen kappaleeseen sen taianomaisen ja suloisen värin luo alussa yksinään soiva melodia celestalla soitettuna. Kertaukseen Williams tuo alkuperäisessä orkesteriversiossa liikettä ja massiivisuutta helmeilevillä ja vilkkailla jousilla, jotka muistuttavat lentävää lintua tai ilmojen halki liikkuvaa olentoa. Kappale täydentyy jatkuessaan puhaltimilla ja yhä intensiivisemmillä ja tummemmilla jousilla. Alkuperäinen kappale (joka kestää noin viisi minuuttia) sisältää myös toisen teeman jota emme sovittaneet. Hedwig-pöllön lyhyt ja kaunis lento oli tarpeeksi suloinen tarkoituksiimme.

Nuotit tähän kappaleeseen löytyivät omasta nuottikirjastosta, vihosta *Easy Popular Movie Instrumental Solos* alttoviululle. Nuotti on yksinkertaistettu Williamsin orkesterisävellyksestä, ja kirjoitettu alttoviululle ja pianosäestykselle. Sovitustyö oli aluksi suhteellisen helppoa sillä soinnut ja melodia ovat helposti muokattavissa niiden yksinkertaisuuden

takia. Halusimme II- viulun aloittavan kappaleen, koska halusimme vaihdella solistia välillä. Teema kertautuu tämän jälkeen I- viulussa, jolloin II- viulun siirtyy soittamaan stemmaa (katso kuvio 3 alla). Sovitus seuraa alkuperäistä (yksinkertaistettua) nuottia melko uskollisesti kertaamalla melodian kaksiaänisenä, jonka jälkeen se siirtyy toisen teeman kautta loppuun.

Kuvio 3. Hedwig's Theme: Viulujen teema, tahti 16 eteenpäin

Sovittamisen kannalta olisi ollut parempi käyttää alkuperäistä nuottia tai edes jonkinlaista orkestraatioversiota, sillä kappaleesta jäi pois todella paljon yksityiskohtia ja pieniä sävymuutoksia. Koska alttosooloversio on tehty melko helposti soitettavaksi (lähinnä aloittelijoille) on siinä vain tärkeimmät muunnosävelet, ja paljon jää pois. Levyn kuuntelukaan ei juurikaan auttanut. Kun yritimme itse keksiä jotain mikä saisi kvartettsovituksesta leveämmän ja rikkaamman kuulosti kappale todella oudolta, joten päätimme jättää sen yksinkertaiseksi ja toivoimme että osaamme soittaa sen tarpeeksi kauniisti ja helmeilevästi. Koska alkuperäisessä kappaleessa on niin erityinen sointi (celesta) ja paljon puhallinsoittimia pohjalla kertauksessa, oli melkein mahdotonta saada samanlainen tekstuuri neljällä jousisoittimella. Mielestämme kappale kuitenkin soi kauniisti jousilla, joten jousikvartettsovituksessa on mystisyyttä ja kauneutta jota kaipasimmekin.

6.4.2 Wüthering Heights (Humiseva harju): Theme from Wüthering Heights

Wuthering Heights on vuonna 1992 julkaistu elokuva, joka on uudelleen tehty versio Emily Brontën klassikkoromaanista *Humiseva harju* (1847). Elokuva itse ei ole edeltäjiinsä verrattuna kovin tunnettu, mutta Ryuichi Sakamoton säveltämä musiikkikokonaisuus on häikäisevän kaunis ja dramaattinen. Teema on vahvasti jousisoitinkeskeinen,

ja alkuperäisessä versiossa myös panhuilulla on merkittävä rooli sävyn kannalta. Sakamotoon musiikissa vallitsee tietynlainen kylmä atmosfääri, joka mielestäni kuvailee maininosti elokuvan miljöötä; 1800-luvun Englannin kylmää, syrjäistä maaseutua. Alkuperäisessä versiossa tätä tunnelmaa tuodaan esiin järkyttävän korkealla soivilla viulustemoilla, monipuolisilla dissonansseilla ja dramaattisilla nyanssieroilla.

Sovituksen kannalta teos oli vaikeammasta päästä, sillä säveltäjä käyttää paljon harvinaisia harmoniakulkuja, joita on vaikea hahmottaa pelkällä korvakuulolla. Pianonuotti oli apuvälineenä, mutta siitäkään ei loppujen lopuksi ollut paljon apua, kun monet soinnut ja melodiat olivat jo valmiiksi karsittu pois alkuperäisestä. Näin ollen meille ei jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin kuunnella alkuperäistä äänitettä tuntikausia ja istua pianon äärellä toivoen että oikeat soinnut löytyisivät (keino, joka osoittautui yllättävän käyttökelpoiseksi). Jossain vaiheessa pyysimme myös apua kaverilta, jolla oli hyvä sävelkorva. Oikeiden äänien löydyttyä jäimme seuraavaksi pohtimaan, miten saisimme musiikin myrskyisää luonnetta esiin. Keinoksi löytyi sellainen jousistemma, jossa on paljon tremoloja, nyanssieroja, ja korkean rekisterin kulkuja. Koska panhuilulla on alkuperäisessä sävellyksessä niin olennainen rooli sävyn kannalta, pyrimme imitoimaan sen sointiväriä soittamalla viulua sul tastossa (mustan otelaudan päällä) ja käyttämällä glissandoa fraasien alussa (kuvio 4 alla).

Kuvio 4. Ryuichi Sakamoto, Theme from Wüthering Heights, tahdit 10-14

Theme from Wüthering Heights on hyvin temperamenttinen teos, jonka luonne ilmenee sen nuotista. Hiljaisina hetkinä säestysstemmoilla on pitkiä kokonuottisäestyksiä, jotka tukevat melodian hiljaista linjaa, kun taas kiivaissa paikoissa jokainen soittaja osallistuu aktiivisesti musiikkiin sen sijaan, että vain yhdellä olisi soolo. Dynaamisia eroja yritimme

tuoda esiin säilyttämällä pitkiä, leveitä linjoja rauhallisissa paikoissa, ja aksentteja ja rytmisiä korostuksia päinvastaisissa tilanteissa, niin kuin kuviossa 5:

Kuvio 5. Ryuichi Sakamoto, Theme from Wüthering Heights, tahdit 33- 36; kehittelyjakson alku

Sovituksessa on myös paljon kahden soittimen unisonoa, jossa instrumentit soittavat joko yksiäänisesti, oktaaveissa, tai tersseissä. Samojen stemmojen soittaminen antaa musiikille tukevuutta, jonka lisäksi se myös pehmentää basson ja korkean rekisterin äänen välistä sointieroaa (kuvio 6 alla).

Kuvio 6. Ryuichi Sakamoto, Theme from Wüthering Heights, tahdit 92-95

6.4.3 Girl with a Pearl Earring (Tyttö ja helmikorvakoru): Griet's Theme

Griet's Theme on ranskalaisen Alexandre Desplatin säveltämä teos vuonna 2003 ilmestyneeseen elokuvaan *Tyttö ja helmikorvakoru*. Mysteerinen, mutta erittäin kaunis musiikki, koostuu toistuvasta teemasta ja säestyksestä, jotka kuulostavat musiikilliselta aalloilta. Alkuperäisessä sävellyksessä säveltäjä käyttää paljon puhallinsoittimia, joista etenkin huilulla on merkittävä osa pääteeman solistina. Ei mikään ihme, sillä Desplat itse on taitava huilisti.

Rakenteeltaan teos on yksinkertainen, eikä siinä tapahdu paljon muuta pääteeman toiston sijaan. Haastetta kuitenkin saa jatkuvasta modulaatiosta, joka tapahtuu alle kahdenkymmenen tahdin välein, sekä teemaa tukevasta kuudestoistaosanuottien säestyksestä, joka soi läpi kappaleen lähes katkeamatta (kuvio 7 alla). Teema on pitkälinjainen, kauniin seesteinen kokonaisuus, joka sopii oikein hyvin puhallinsoittimelle (kuten alkuperäiseen nuottiin on kirjoitettu). Jotta jousikvartetissa säilyisi sama pitkä linja, on tärkeää, että säestysroolissa oleva henkilö pitää jatkuvasti huolta musiikin etenemisestä sopivassa tahdissa. Jos säestys jää jälkeen, myös teema menettää linjakkuuden, ja näin myös vaiuttaa koko musiikkiin.

Kuvio 7. Alexandre Desplat, Griet's Theme, tahdit 7-9

Griet's Theme alkaa sellon yksinkertaisella g-sävelen kahdeksasosa - neljäsosanuoteilla, jota sitten seuraa II viulun pizzicato-kuvio kolmannella tahdilla. Tämä II viulun pizzicato-stemma on alun perin kirjoitettu cembalolle kuudestoistaosanuotin arpeggiona, mutta vaihdoimme sen kuitenkin kahdeksasosanuotiksi soitettavuuden vuoksi. Sitten kun alttoviulukin hiljattain osallistuu mukaan, saadaan koko säestysryhmä valmiiksi. Tämä säestyskuvio oli kaikista kappaleistamme eniten aikaa vievä, koska teoksen sointuväri ja musiikin rikas tekstuuri on mielestämme pääteemaa tärkeämpää.

Sovitusprosessissa yllättävän haasteellista oli teeman mielenkiintoisuuden ylläpito. Koska tempo ja säestyskuviot pysyvät alusta loppuun melko muuttumattomina, ei musiikin monipuolisuuteen voinut paljoa vaikuttaa muuten kuin vaihtamalla stemmoja soittimien kesken sekä kokeilemalla erilaisia nyansseja ja jousitekniikkaa (portato, tenuto, marcato...).

6.4.4 The Lord of the Rings (Taru sormusten herrasta): The Lord of the Rings Medley

Howard Shoren säveltämä eeppinen kokonaisuus perustuu fantasiakirjailija J.R.R. Tolkienin kirjoittamaan *Taru sormusten herrasta* -kirjaan, josta on tehty menestyksekkäs kolmiosainen elokuva. Oscar-palkittu Shore käyttää musiikissaan kaikki mahdolliset soitinkokoonpanot sekä musiikkityylit mm. kelttiläisestä musiikista aasialaiseen rumpuun. *Medley*ssä pyrkimys oli, että kuulijat saisivat maistella elokuvasta tuttua, kaiken tyylistä musiikkia lyhyen ajan sisällä.

Sovitustyössä piti kiinnittää paljon huomiota äänenkuljetukseen, harmoniaan ja stemmajakoon. Koska kyseessä on hyvin tunnettu musiikki, pidimme huolta, että alkuperäinen musiikkikuva säilyisi mahdollisimman hyvin. Alussa aikeena oli sovittaa vain muutamia teemoja yhdeksi kokonaisuudeksi, mutta nopeasti kävi ilmi, ettei se onnistukaan – vaihtoehtoja kun oli niin paljon! Lopuksi sovitukseseen käytettiin kuutta eri teemaa kaiken kaikkiaan. Apumateriaalina käytimme kustantajan *Alfred Musicin* nuotteja: *The Lord of the Rings Instrumental Solos: Cellos*. Kyseisestä nuotista sai paljon apua, varsinkin sellostemman kirjoittamisessa, sillä meillä ei ollut läheskään tarpeeksi tietoa sellon soittotavasta tekniikasta äänialaan. Myös sointujen selvittäminen helpottui valtavasti, kun olimme muuten joutuneet turvautumaan pelkkään korvakuuloon.

*Medley*ssä oli pyrkimys tuoda musiikin eri karakteria esiin. Ensimmäinen osa on *The Storm is Coming*, joka myös soi elokuvan alussa, ja on siten hyvä introduktio yleisöllekin. Kappale koostuu pitkälinjaisesta aloituksesta ja sitä seuraavasta kuuluisasta sormuksen teemasta, joka kuvailee tarinan mysteeristä ja pahaenteistä ilmapiiriä. Alku soitetaan hien pidättyväisesti ja *legatissimo*, jonka jälkeen tahdistaa 20 musiikki viedään eteenpäin viulun soololla ja alttoviulun neljäsosanuottisäestyksellä (kuvio 8 alla).

Kuvio 8. Howard Shore, The Lord of the Rings Medley, tahdit 20- 25; sormuksen teema

Rohanin (t.39-) teemassa musiikki saa uuden käännöksen edellisestä ja suuntaa kohti reipastahtista, kansanmusiikin kaltaista musiikkikuvaa. Sello aloittaa teeman, jonka jälkeen I- ja II- viulu sekä alttoviulu jakavat päämelodiaa keskenään vuorotellen. Kokonaisuudessaan teema on helpposoittoinen, mutta rytmisiä kuvioita tulisi soittaessa ottaa esiin selkeästi.

Evenstar on *Medleyn* ainut teema, joka on alkuaan laulumusiikki. Melodia on siitä syystä hyvin lyyrinen ja legatomainen. Halusimme tässä osassa luoda jotain sävyllisesti erilaista, joten päädyimme ratkaisuksi kokeilla sordiinonkäyttöä kaikissa stemmoissa paitsi melodiassa. Aluksi teema soi I-viululla, jonka jälkeen sello jatkaa sen loppuun tahdistä 114. II-viululla on kahdeksasosanuotin säestyskuvio, joka luo musiikin harmoniaa.

Teemat *The Return of the King* ja *Concerning Hobbits* ovat koko teoksen monipuolisimmat osat, jotka sopivat hyvin jousikvartetoiksi. *Concerning Hobbits* on koko trilogian lähes ainoa iloinen ja pirteä musiikkikappale, toisin kuin suurin osa muista elokuvan musiikista, ja niinpä halusimme tätä ehdottomasti *Medleyn* viimeiseksi teemaksi. Teemassa käytetään paljon pizzicatoa alkuperäisen sävellyksen tapaan, ja siinä missä ei ole pizzicatoa, jouset soittavat hyvin lyhyellä ja pönteällä äänellä (kuvio 9 alla).

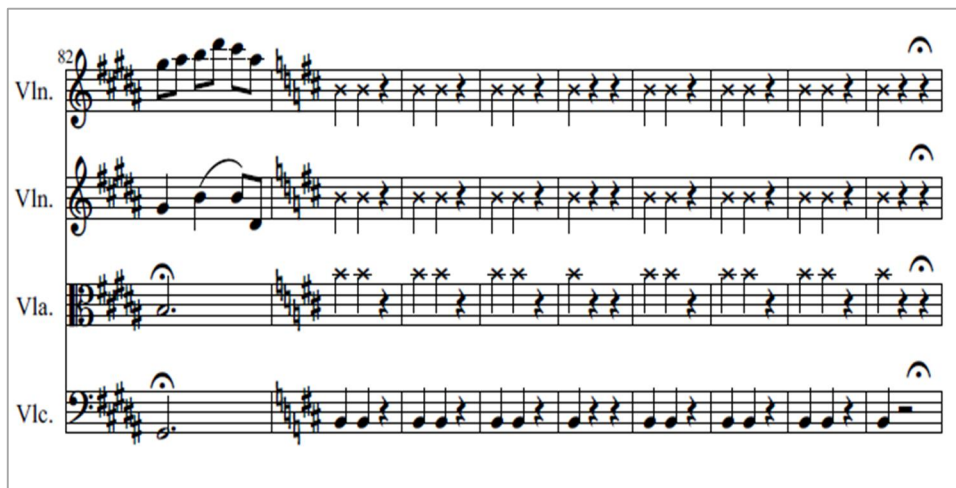
Kuvio 9. Howard Shore, The Lord of the Rings Medley, tahdit 175-177

6.4.5 Pirates of the Caribbean-elokuvasarja (The Curse of the Black Pearl & The Dead Man's Chest): Davy Jones & He's a Pirate

Davy Jones ja *He's a Pirate* ovat *Pirates of the Caribbean*-elokuvasarjan kahdesta ensimmäisestä elokuvasta. *He's a Pirate* on elokuvien tunnusmusiikki, Klaus Badeltin säveltämä rytmikäs ja menevä merirosvokappale. *Davy Jones*-teema puolestaan on elokuvamusiikkititaani Hans Zimmerin kaunis, haikea ja ajoittain erittäin raskas kehtolaulu. Kappaleet nousevat todella usein mieleen kun ajattelempa hienoa elokuvamusiikkia joka jää helposti muistiin ja on suoraviivaista mutta todella vaikuttavaa. *Pirates of the Caribbean*-elokuvasarjojen musiikki syöpyi jo ensimmäisellä kuuntelukerralla suoraan sydämeen. Säveltäjät käyttävät paljon jousia teemoissaan, ja musiikin ilkeä ja humoristinen luonne yhdistettynä unelmoiviin ja tummiin sävyihin tekivät lähtemättömän vaikutuksen.

Halusimme sovittaa *Davy Jones*in rakkaus-teeman (sarjan toisesta osasta *Pirates of the Caribbean: Dead Man's Chest* vuodelta 2006), koska siinä yhdistyvät monet musiikilliset herkut: romanttinen, herkkä intro, jousien samanaikaisesti tummat ja kimmeltävät sävyt, sekä urkujen uhkaava ja synkkä tunnelma. Elokuvan ääniraidalla kappaleen teema alkaa soittorasiolla soitetuna, joka kertautuu jousien säestämänä ja huipentuu uruilla soitetuna ja lopuksi haihtuu pois, vielä kerran suloisen musiikkirasian soittamana. Olimme alun perin miettineet että olisimme voineet soittaa myös muita soittimia konsertissamme (alkuperäisten sovitusten kunnioittamiseksi sekä mielenkiinnon ja hauskuuden vuoksi),

mutta päädyimme lopulta tekemään sovitukset pelkälle jousikvartetille. Tässä kappaleessa vahvistimme kuitenkin repertuaariamme rummulla, jota ystävämme suostui soittamaan kappaleen rytmisessä huippukohdassa juuri ennen loppua.

Kuvio 10. Davy Jones- teeman rytmi, jossa rumpua soitetaan.

Tämän kappaleen sovituksen haaste oli nimenomaan tunnelman ylläpidossa ja melodian siirtelyssä. Kappale on oikeastaan pelkkää teemaa joka kerralla varioiden joko oktaavia, sävellajia tai säestävää melodiaa, joten saimme pähkäillä jokaisella kertauksella missä melodia liikkuu, kuka soittaa toista ääntä, kuinka kaikilla olisi mielenkiintoista soitettavaa sekä jatkuuko kappaleen kasvava intensiivisyys. Mietimme myös, pitäisikö kaikkien soittaa alussa koko teema pizzicatolla jotta teeman kellopelimäisyys säilyisi rytmikkäämpään kolmanteen kertaukseen saakka. Sovitusta vaikeutti myös se, että teeman pitäisi kuulua koko ajan lujempaa ja intensiivisemmin, mutta esim. sellolla soitettaessa se hie- man hukkui viulujen korkeiden stemmojen alle. Rytmikäs kahdeksasosasaestys, joka alkaa toisen teeman kertauksen jälkeen, toi myös haastetta työhön. Jottei sellistillä olisi koko loppukappaleen pelkästään tätä, päätimme siirtää sen aina toiseen stemmaan (katso kuvio 11).

Kuvio 11. Davy Jones- teeman urkumelodia siirtyy sellosta alttoviuluun

Tämä tietenkin tuntui alussa todella katkonaiselta, ja pelkäsimme tämän synkän kuvion katoavan korkeammilla jousilla soitettaessa. Konsertissa tämä ratkaisu kuitenkin tuntui toimivan hyvin, omalta paikalta kuulosti siltä kuin musiikin massa olisi jatkunut toivotulla tavalla. Toisen sävellajimuutoksen jälkeiseen teemaan kirjoitimme myös hieman ovestusta alkuperäisnuotista (kirjoitettu pianolle) poikkeavaa materiaalia kakkosviuluun luomaan lisää intensiivisyyttä ja tiukentamaan kuulokuvaa (kuvio 12).

Kuvio 12. Davy Jones- teeman varioiva stemma II- viulussa, tahti 67 eteenpäin

He's a Pirate on elokuvasarjan tunnetuin kappale, ja se esiintyy jokaisessa elokuvassa. Kappale on kirjoitettu orkesterille, ja se alkaa alajousien veikeällä, nopealla introlla, jonka jälkeen teema hyppää suoraan mukaan jousilla ja monilla erilaisilla rummuilla, vieden kappaletta koko ajan eteenpäin aina loppuun asti. Kappaleessa ei ole juurikaan hengähdystaukoja, minkä vuoksi se on loistava pikkukappale tunnelmaa nostattamaan. Aina kun kappale soi, tekee mieli lähteä juoksemaan tai valloittamaan maailma, se energisoi meitä poikkeuksetta. Halusimme sovittaa kappaleen suhteellisen saumattomasti *Davy*

Jones-teeman perään, niin että ensimmäisen kappaleen viimeinen pitkä sointu jatkuisi suoraan merirosvorallatukseen (katso kuvio 13 alla).

Kuvio 13. He's a Pirate- kappaleen alku

Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista sävellajien (ja sivunkääntöjen) takia elleimme olisi kirjoittanut jompaakumpaa kappaletta täysin toisessa sävellajissa. Tämä ei kuitenkaan tuntunut hyvältä ratkaisulta lopulta, se olisi muuttanut kappaleiden luonnetta liikaa. Päätimme siis soittaa kappaleet peräkkäin mutta minimaalisella hengähdystauolla. Sovitus-työ oli melko suoraviivaista, sillä Minnalla oli virallinen nuottivihko, jossa kappale löytyi pianolle kirjoitettuna. Sovitus oli sen verran hyvä että meidän työksemme jäi oikeastaan vain nuottien kopioiminen eri stemmoihin. Vaikka sovitukselta tulikin suhteellisen yksinkertainen ja helppo, on se niin menevä ja energinen että sitä oli mukava soittaa jokaisella kerralla. Esimerkiksi selloon kirjoitetut oktaavihypyt toivat kappaleeseen todella paljon vauhtia (katso kuvio 14 alla), ja koska kappale rakentuu lähinnä kahdeksasosanuottien menevästä melodiasta (katso kuvio 15 alla), oli sen sovittaminen hauskaa (joskin ajoittain musescore-ohjelman takia vaikeaa).

Kuvio 14. He's a Pirate tahdit 37- 39, huomaa sellostemman oktaavihypyt

Kuvio 15. He's a Pirate- kappaleen teema, tahdit 4- 6

7 Konsertti

7.1 Valmistelu ja toteutus

Projektimme käynnistyi siitä, että ensin suunnittelimme suurpiirteistä sisältöä, jonka jälkeen ruvettiin vähitellen työstämään sovituksiamme. Yhteiset tapaamiset pidettiin aina noin kerran parissa viikossa, jonka yhteydessä sovittiin seuraavaan tapaamiseen saakka tehtäviä töitä. Työnjako oli hyvin selkeä, joten suurin osa työskentelystä tapahtui itsenäisesti. Sovitusten edetessä tarpeeksi pitkälle ryhdyimme suunnittelemaan ensimmäisiä kvartetiharjoituksia.

Olimme alun perin miettineet voisiko konsertissa hyödyntää eri soittimia luomaan efektejä ja tunnelmaa kappaleisiin. Puhuimme kellopelin käytöstä esim. *Hedwig's Theme*-kappaleen alussa, se olisi sopinut celestalle alun perin kirjoitettuun teemaan hyvin. Myös Davy Jones- kappaleen yhtäkkiä alkava rytmiosa (kuvio 10) olisi saanut voimakkaamman latauksen jos olisimme käyttäneet useampaa rumpua.

Tämä kohta on myös hyvä esimerkki siitä kuinka kappaleiden sovitukset muuttuivat vielä harjoituksissa: tahti 83 oli alun perin tarkoitus soittaa jotenkin rytmisesti, ilman kuuluvia nuotteja. Sovituksessa oli pelkällä sellolla nuotti, muiden oli tarkoitus soittaa esim. *col legno*, mutta päätimme lopulta soittaa jotain soinnun äänistä ja jättää rytmin rummulle.

Päätimme kuitenkin lopulta soittaa perinteisesti jousikvartetilla ilman lisäsoittimia koska halusimme pitää konsertin mahdollisimman lähellä klassista muotoa edes soitinten osalta. Päätöksemme perustui siihen että halusimme siinä vaiheessa tutkia, onko elokuvamusiikki itsessään tarpeeksi muuttamaan klassisella kokoonpanolla soitetun konsertin tunnelmaa haastateltavien mielestä. Jos olisimme käyttäneet paljon lisäefektejä, olisi kuulijoiden keskittyminen kenties mennyt siihen, ja musiikkiin olisi ollut vaikeampi keskittyä.

7.2 Kvartetin kokoaminen ja harjoittaminen

Meidän oli todella helppo löytää sellisti kvartettiimme, sillä ystävämme Annika Furstenborg oli jo aikoja sitten sanonut tulewansa mielellään mukaan projektiin. Viulistiksi saimme Tamara Lazarevan, joka myös piti ideastamme. Ainoastaan yksi meistä tunsi kaikki esitettävät kappaleet entuudestaan, joten oli mahtavaa huomata miten elokuvamusiikin harjoittelu ja esittäminen eroaisi muusta klassisesta musiikista, jos ollenkaan. Nopeasti tuli sellainen tunne että vaikka kappaletta ei tuntenut entuudestaan oli musiikin harjoittelu ja soittaminen todella miellyttävää. Kappaleet herättivät nopeasti tunteita, ja vaikka elokuvan tarinaa ei välttämättä tuntenut, oli musiikki puhuttelevaa ja se loi paljon mielikuvia.

Konserttia varten pidettiin viidet harjoituskerrat konservatoriossa. Ensimmäiset harjoitukset olivat kaikkein haastavimmat, sillä osa sovituksista olivat vielä kesken, ja soittajatakaan eivät olleet kaikki paikalla. Jouduimme jatkuvasti muokkaamaan stemmoja aina kun joku kohta ei istunut tai tuntui epäkäytännölliseltä. Loppua kohden keskityimme enemmän teoksien musiikilliseen ilmaisuun ja yhteissoittoon.

Aluksi harjoitukset olivat lähinnä meidän kahden välisiä, jossa kokeilimme stemmoja ja niiden toimivuuksia, pariäänten soitettavuutta jne., ja hioimme samalla sovituksia. Muutoksia tuli suhteellisen paljon noiden ensimmäisten treenien aikana. Huomasimme, ettei jokin paikka soi, tai joku melodia ei istu tietylle soittimelle tai kirjoitetussa oktaavissa.

Harjoitusten aikana tuli myös odottamattomia asioita, kuten sovituskafeus! Omat kappaleet, jotka olivat esimerkiksi suhteellisen suoraviivaisia ja pitkälti yhden teeman toistoa, tuntuivat todella tylsiltä ja helpoilta verrattuna toisiin, jotka vaikuttivat mielekkäämmiltä ja haastavammilta. Tuntui melkein siltä kuin työpari olisi kirjoittanut paremmat kappaleet,

vaikka kyse olikin sovittamisesta. Tämä tunne kuitenkin katosi heti kun pääsimme vauhtiin harjoituksissa: kaikissa kappaleissa oli jotain hienoa ja niitä oli miellyttävää soittaa vaikka ne olivatkin helpompia tai yksinkertaisempia. Myös lyhyitä kappaleita soitettaessa tuli niin hienoja tuntemuksia että unohdin nopeasti koko asian.

7.3 Musiikilliset haasteet harjoituksissa

Kun olimme päässeet tutustumisvaiheesta musiikin tekemiseen, tulivat yhteissoitolliset ja musiikilliset vaikeudet esiin. Osissa kappaleita on todella kauniita oktaaveissa liikkuvia melodioita (*Wuthering Heights*) tai hieman erikoisia intervaleja ja sointuja (*Hedwig's Theme*), jotka olivat haastavia saada puhtaaksi ja sitten soimaan kauniisti ja tasaisesti eri soitinten välillä. Myös nyanssit ja intensiivisyys osoittautuivat haasteiksi, kaikkien soittajien piti olla koko ajan tarkkana ja kuunnella muita. Teema, joka äsken soi fortessa toisessa soittimessa saattoi olla aivan liian kovaa omalla soittimella soitettuna. Monessa lyhyessä kappaleessa oli kasvava intensiteetti, jonka toteutus ja ylläpito osoittautui yllättävän vaikeaksi. Vaikka jotkut kappaleet tuntuivat alussa helpoilta saada kasaan ja soimaan, saattoi kestää yllättävän pitkään ennen kuin saimme ne soimaan tarpeeksi kauniisti/puhtaasti. *Hedwig's Theme* oli yksinkertaisimpia kappaleita, mutta se alkoi olla tarpeeksi hyvässä kunnossa vasta kenraalissa (herkkyys, puhtaus, tempo ja jatkuvuus olivat haastavia).

Harjoituksissa oli myös joskus haastetta oman kuuntelun kanssa: oli vaikeaa kuunnella kokonaisuuksia omissa sovituksissa. Olisimme tässä voineet olla vahvemmin esillä varsinkin omissa sovituksissa ja ohjeistanut ja miettinyt mikä on kappaleen tärkein asia, mitä haluamme kuulla jne. Jälkikäteen tuntuu siltä että olisimme voineet ottaa ohjaavan roolin paremmin haltuun, nyt olin ehkä hieman liian passiivisessa muusikonroolissa. Olisi ollut hyödyllistä kiteyttää itsellekin asioita vahvemmin, ja miettinyt mikä visio itsellä on kappaleista ja miten ne tulisi soittaa. Tietenkin olimme tyytyväinen tulokseen, mutta olisimme voineet olla hieman enemmän "läsnä" ohjaamassa.

7.4 Konsertin järjestäminen

Konsertin päätimme pitää Metropolian kamarimusiikkisalissa. Se tuntui tarpeeksi intimitä, ilmapiiri juuri sopivan rennolta ja läheiseltä. Kutsuimme ystäviä, läheisiä ja perhettä, ensisijaisesti ihmisiä joita kiinnostaisi aiheemme, ja jotka eivät usein ehkä käy

kuuntelemassa klassista musiikkia. Pyrimme siihen, että konsertissa olisi mahdollisimman rento ilmapiiri, jotta se ei olisi liian muodollista, kuten monien on tapana ajatella klassisen musiikin konsertista. Kerroimme konsertin alussa lyhyesti opinnäytetyöstämme ja siitä miksi sovitimme juuri elokuvamusiikkia.

Ideamme oli jo projektin alussa pitää epämuodollinen konsertti, jossa ei turhia "pönötetä". Halusimme luoda rennon ilmapiirin, sellaisen joka eroaa klassisen musiikin konserttikäytännöstä. Halusimme itsekkin tietenkin olla rentoja, mutta erityisesti meitä kiinnosti miten yleisö kokisi elokuvamusiikin puhuttelevuuden yhdistettynä epämuodolliseen tunnelmaan.

7.5 Tunnelma ja yleisön reaktiot

Konsertin tunnelma oli miellyttävä. Alussa tietenkin oli pientä hermostuneisuutta, mutta meille tuli nopeasti rento olo. Tuntui helpolta soittaa kappaleita, jotka tunsimme hyvin entuudestaan, ja saimme tunteen siitä että yleisö oli todella vahvasti mukana. Vaikutti siltä, että kuulijatkin uppoutuivat kappaleisiin ja tunnelmaan nopeasti, ja nauttivat musiikista.

Eryityisesti mieleen jäi *The Lord of the Rings-medley*, koska yleisössä oli tuttaviamme jotka rakastavat elokuvan musiikkia yli kaiken. Soittaessamme kappaletta näimme ja kuulumme kuinka ainakin yksi ystävämme liikehti innoissaan, ja saattoipa silmäkulmasta näkyä jopa pieni kyyneleenpyyhkimis-ele! Tämä oli äärimmäisen koskettavaa, musiikin tarkoitus on mielestämme loppujen lopuksi tuottaa elämyksiä, ja tämän kaltainen välitön palaute on mahdollisesti parhainta palautetta mitä muusikkona voi saada!

Konsertin encore-kappale on vielä syytä mainita. Koska olemme molemmat myös tietokone- ja konsolipeleistä kiinnostuneita, saimme hullun idean soittaa klassikkopelin *Mario Bros.* musiikkia. Mielestämme tämä tuntui niin hauskalta idealta ja kuitenkin luonnolliselta jatkumolta elokuvamusiikille että päätimme lopulta toteuttaa idean. Minna teki aivan uskomattoman sovituksen, jossa kulminoituvat kaikki pelin parhaat teemat, ja täytyy tunnustaa että koskaan ei soittaessa ole ollut niin hauskaa kuin tätä kappaletta harjoitellessa ja esittäessä! Vedimme kappaleen kunnolla yli, pistimme viikset nenän alle (kunnioittaaksemme peliä, jossa seikkailee viiksekäs italialainen putkimies) ja yritimme olla nauramatta. Soitimme jopa yhden kertauksen soittimet sylissä "kitaroina".

8 Konsertin jälkeiset tunnelmat

Konsertti oli onnistunut, ja pidimme molemmat koko prosessista paljon. Olisimme tietenkin voineet harjoitella vielä pari kertaa lähinnä vahvistaaksemme yhteissoittoa, mutta mielestäni soitimme hienosti sillä harjoitusmäärällä mikä meillä oli käytettävissämme. Tunnelma konsertissa oli mukava, ja oli aivan mahtavaa saada soittaa kappaleita joihin oli niin vahva tunneside.

Ainoa kerta, kun vastaava kokemus on tullut vastaan muussa yhteydessä, on Helenan kokemus Metropolian orkesterissa. Kappaleena oli juurikin aiemmin mainittu Beethovenin *Pastoraalisinfonia* joka on tuttu pienestä asti Disneyn *Fantasia*-elokuvasta. Oli todella hienoa olla mukana soittamassa kappaletta jonka on tuntenut jo pienestä asti, ja olla innoissaan joka ikisestä pienestä äänestä ja lurituksesta. Tuntui melkein hölmöltä olla niin tohkeissaan musiikista.

Yleisön reaktio tuntemiinsa kappaleisiin oli mielestämme aivan uskomatonta: yleisöstä tuli aivan erilaista energiaa kun tunsu että joku rakastaa jotain kappaletta tai saa valtavan tunnekuohun jostain osasta. Soittajalle tämä on aivan erityisen ihanaa, raja esittäjän ja musiikin välillä hämärtyy hieman. Tuntui melkein siltä kuin palvelisi jotain korkeampaa tahoja, aivan kuin ei enää olisikaan ihminen lavalla, vaan osa musiikkia itseään.

Olemme todella kiinnostuneita tekemään enemmänkin tällaisia projekteja. Haluaisimme sovittaa isompiakin kokonaisuuksia ja eri soitinkokoonpanoille. Puhaltimista olisi mahtava saada joitain vaskia ja tummia puita mukaan tuomaan kovuutta ja massaa, ja haluaisimme sovittaa myös altto-sello tai altto-viulu/alttoviulu- duoille kappaleita niin että saisi esiintyä tällaisten kappaleiden kanssa pienemmilläkin kokoonpanoilla.

9 Parannettavaa

9.1 Kappaleiden valinta & sovitukset

Jos tekisimme tämän projektin uudestaan, valitsisimme ehkä joitain kappaleita pois tai lisäksi. Olimme ajatelleet vielä sovittaa Wojciech Kilarin säveltämän kappaleen *Générique* ranskalaisesta animaatioelokuvasta *Le Roi et L'Oiseau* (*Kuningas ja Lintu*) vuodelta

1980. Kilarin uskomattoman kaunis kappale on niin vaikeasti sävelletty, ettei kappaleesta pystynyt järkevässä ajassa tekemään jousikvartettisovitusta. Tämä jäi hieman harmittamaan, sillä kappale on äärimmäisen kaunis, ja uskomme että olisimme saaneet siitä hyvän lisän konserttiimme. Olisi ollut hienoa sovittaa myös muita pidempiä teoksia, esim. Francis Ford Coppolan *Dracula*-elokuvasta (johon Kilar on myös tehnyt musiikin) tai *Coraline*-animaatiosta. Tuntuu siltä että sovittamisessa on vasta päässyt alkuun, ja nyt tekisi mieli ottaa haastavampia projekteja vastaan.

Myös kappaleiden kesto olisi ehkä muuttanut kokonaisuutta paremmaksi. Parit kappaleet olivat kauniita mutta ehkä hieman liian lyhyitä: kokonaisuus olisi saattanut toimia paremmin, jos pidempiä kappaleita olisi ollut enemmän. Lyhyetkin kappaleetkin ovat todella liikuttavia ja ihania soittaa, mutta ne olivat mahdollisesti hieman liian lyhyitä: yleisön oli ehkä vaikeaa uppoutua tunnelmaan ja musiikin maailmaan, varsinkin koska heti ensimmäinen kappaleemme oli *Hedwig's Theme* (kaunis, mutta lyhyt). Toisaalta, mielestämme osa elokuvamusiikin puhuttelevuudesta onkin juuri lyhytkestoisemmat, ytimekkäät kappaleet, joten voi olla että kappaleiden kesto oli juuri oikea luomaan mystisen ja kutsuvan tunnelman.

Tietenkin sovituksissakin oli sellaista, joka harjoituksissa ja konsertin aikana tuntui toimivan, mutta jälkikäteen kuunneltuna ei sittenkään luonut haluttua efektiä. Tästä esimerkkinä *Davy Jones*-teema (kuvio 11), jossa sellon säestävä kahdeksasosakuvio siirtyy aina korkeammalle stemmalle, siinä olisi pitänyt tehdä kompromissi soittajan kustannuksella. Vaikka sellistille tulisikin tylsää soitettavaa koko loppukappaleen (kuvio jatkuu melkein loppuun asti), on bassojyrinän efekti niin tärkeä, että sitä ei olisi pitänyt siirtää muihin stemmoihin. Yksi ratkaisu olisi tietenkin ollut kuvion tuplaus esim. alttoviulussa.

Lopullisia, paranneltuja sovituksia ei valitettavasti ole kaikista nuoteista. Jätimme jotkut sovitukset tahallaan todella tyhjiksi esim. legato-kaarien ja jousimerkintöjen suhteen jotta voisimme kokeilla niitä kaikkien soittajien ollessa paikalla. Harjoituksissa teimme tietenkin mahdolliset korjaukset käsin, ja aina niitä ei muistanut korjata koneelle. Tämän takia jotkut sovituksista ovat hieman erilaisia kuin mitä konsertissa soitimme, mutta mitään suuria muutoksia ei ole tehty. Olisi kuitenkin ollut hyvä kirjata tarkkaan muistiin kaikki muutokset ja heti harjoitusten jälkeen muistaa merkitä ne myös koneelle.

9.2 Kappaleiden luonne ja tunnistettavuus

Kenties konsertissa olisi voinut olla vähemmän hitaita ja dramaattisia kappaleita paremman jatkumon vuoksi. Jos olisimme sovittaneet lisää rytmikkäitä ja monipuolisia teoksia, olisi yleisö ehkä kokenut konsertin innostavammaksi. Hitaat melodiat eivät aina ole kovin kiinnostavia ihmisille, jotka eivät entuudestaan tunne musiikkia. Klassisen musiikin harrastaja tai ammattilainen kenties pystyy kellumaan pitkässä melodialinjassa paremmin kuin "maallikko", jolla ei ole samanlaista referenssimateriaalia tiedossa.

Konsertti olisi kenties ollut hieman parempi (yleisön näkökulmasta) jos olisimme valinneet enemmän hittikappaleita, joita yleisö pystyy tunnistamaan. Mitä enemmän kuuntelija tunnistaa, sen nautinnollisempi kokemus konsertti on. Tietenkin myös entuudestaan tuntemattomat kappaleet voivat viedä mukaansa todella tehokkaasti, mutta tunteita kuohauttaa kuitenkin useimmiten kappale, jonka tietää ja jonka huippuhetkiä osaa ennakoita ja odottaa. Siihen on syynsä, miksi bänditkin esittävät klassikoitaan keikoilla yleisön laulaessa ja taputtaessa mukana.

9.3 Toteutumaton konserttisuunnitelma ja muut projektit

Puhuimme alustavasti esiintyvämme jossain koulun ulkopuolisessa tilassa. Halusimme esittää sovituksemme myös tilassa, joka ei olisi niin konserttisalimainen, joten olimme ajatelleet esiintyä esim. elokuvateatteri Orionissa. Ajan puutteen takia tämä ei kuitenkaan toteutunut. Tämä ei tietenkään tarkoita ettemmekö toteuttaisi ideaa jossain vaiheessa! Tästä on hyvä jatkaa, uskomme, että teemme tällaista yhteistyötä useamminkin jos vain mahdollisuuksia löytyy. Meillä on sen verran samanlainen maku ja kiinnostuksen kohteet, myös pelimusiikin sovitukset olisi hieno projekti.

9.4 Huumori

Eräs asia, jota olisi saanut olla rutkasti lisää itsemme ja yleisömme mielestä, on huumori. Erilaiset esiintymisasut tai kostyymit olisivat sopineet erittäin hyvin aiheeseen, myös välispiikkejä tai vitsejä olisi voinut viljellä konsertissa. Pienet elokuvaan perustuvat sketsit tai vitsit olisivat varmasti lisänneet konsertin viihtyvyyttä ja omaakin innostusta.

Alkuperäinen suunnitelmamme käyttää erilaisia soittimia konsertissa (esim. kapuloita, marakasseja, kellopelejä) olisi varmasti toiminut hyvin, ja uskomme että tämä olisi lisännyt kappaleiden syvyyttä ja intensiteettiä sekä tuonut yleisölle mielenkiintoa. Vaikka konsertin tarkoitus ei tietenkään ollut mikään show tai viihde-ilta, olisi lisävirikkeiden käyttäminen varmasti sopinut tunnelmaan.

10 Pohdinta

Tämä projekti on ollut todella opettavainen ja antoisa, ja olemme saaneet tästä paljon konkreettista hyötyä varsinkin jatkoon: sovitusten tekeminen, virheistä oppiminen, oman konsertin järjestäminen... Musiikin tekeminen, sovittaminen ja konsertin järjestäminen eivät enää tunnu niin suurilta asioilta, kynnyks on toden totta laskenut! Voi hyvinkin olla että tästä tulee jonkinlainen jatkuva perinne: musiikin sovittaminen (aina esittäjien lempimusiikista) ja esittäminen tasaisin väliajoin, eri teemoilla ja kokoonpanoilla. Toivottavasti saamme konsertoida tällaisissa pienissä, intiimeissä tilaisuuksissa useamminkin jatkossa! Loppujen lopuksi tunnistettava elokuvamusiikki ei puhuttele välttämättä vain kuulijaa enemmän kuin muu klassinen musiikki, vaan myös sen esittäjää.

Seuraavia sovitushankkeita varten olemme saaneet paljon työkaluja ja ideoita! Yksi pohdimme asia on yksinkertaisuus. Nyt uskaltaisimme varmasti käyttää enemmän taukoja ja hiljaisia hetkiä. Esimerkiksi *Griet's Theme*-kappaleessa olisi voinut olla enemmän kahden soittimen välistä vuoropuhelua, sen sijaan että kaikki soittimet ovat koko ajan läsnä.

Pohdimme haastattelujen tuloksia varsinkin klassisen konserttimuodon kautta. Tuntuu siltä että kevyttä ja raskasta musiikkia on yllin kyllin tarjolla ja näkyvillä myös pienimuotoisesti. Kuten eräs vastanneista toivoi, olisi hienoa jos baareissa näkisi ja kuulisi bändien lisäksi joskus klassista musiikkia tai ainakin kokonaan klassisista soittimista koottua ryhmää. Tuntuu siltä että pienimuotoiset konsertit ovat musiikkiopistojen, konservatorioiden ja korkeakoulujen suljettujen seinien takana, eikä niitä juuri mainosteta muualla kuin toisten koulujen ilmoitustauluilla. Bändien postereita pukkaa bussipysäkeiltä, kaupan väliköistä, vesiränneissä ja vaikka missä, mutta klassisten konserttien mainontaa saa hakemalla etsiä.

Tähän toivoisimme pientä anarkiaa! Koska klassisissa konserteissa ei vastausten perusteella ole esteenä musiikin tyyliä vaan nimenomaan konsertin käytäntö, olisi korkea

aika täyttää Helsingin kadut klassisempien keikkojen mainoksista! Konsertit voisivat myös olla pienimuotoisempia, vapaampia ja lyhyempiä. Aina ei tarvitse sitä kuuttakymmentä minuuttia saada täyteen. Jos kaksi kamariryhmää esittäisi noin 20 minuutin setin, saisi siitä jo kelvollisen pienen esiintymisen mihin tahansa tilaan!

Tietenkin klassisten soittimien rajoituksena on aina äänentoisto, mutta tähänkin varmasti löytyisi yleisön puolesta kompromissi. Jos tietää, että kahvilassa tai baarissa esiintyy jousikvartetti, tajuaa varmasti suurin osa kuuntelijoista pitää puhettaan hieman matalammalla äänenvoimakkuudella. Pääasia on, että musiikkia saataisiin näkyvämmäksi ja monimuotoisemmaksi.

Olemme molemmat saaneet tästä työstä paljon ideoita ja toiveita tulevaisuuteen. Peli-musiikin sovitusprojekti polttee kovasti mieltä, joten teemme mahdollisesti peleihin kirjoitetusta materiaalista jonkinlaisen konsertin tai sovituksia omaan ohjelmistoon ja opetukseen. Tätä ideaa tukee myös se fakta että monet konsertissa käyneet haastateltavat nimesivät *Mario Bros.*- medleyn konsertin parhaaksi kappaleeksi.

Elokuvamusiikissakin niin valtava kirjo erilaista materiaalia etteivät teemat varmasti lopu koskaan kesken. Erilaiset teemakonsertit ovat jo haaveissa: Disney, sci-fi, fantasia... Tämän opinnäytetyön jälkeen olemme molemmat hieman oppineempia ja viisaampia niin sovitus- kuin yleisönkin huomioon ottamisen suhteen, joten tästä se konserttien järjestäminen ja elokuvamusiikin käyttäminen vasta alkaa. Onneksi materiaali ja innostus ovat näillä näkymin loputtomat, ja nälkähän tunnetusti kasvaa syödessä!

Lähteet

Nuotit

Badelt, Klaus: Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl, Piano Solo Selections, 2003 Walt Disney Music Company, Hal Leonard Corporation

Desplat, Alexandre, arr. Mercuzio, Griet's Theme
<http://www.scribd.com/doc/131155494/Griet-s-Theme-Girl-With-a-Pearl-Earring-OST>
 (luettu viimeksi 19.11.2014)

Sakamoto, Ryuichi, The Wuthering Heights, 1992 SONY/ATV HARMONY

Shore, Howard, The Lord of the Rings for Easy Piano, 2004 Alfred Music

Shore, Howard, The Lord of the Rings Instrumental Solos: Cello, 2004 Alfred Music

Williams, John: Hedwig's Theme (From "Harry Potter and The Sorcerer's Stone"), Easy Popular Movie Instrumental Solos, Viola/Piano Accompaniment, 2002 Warner-Barham Music LLC

Zimmer, Hans: Davy Jones from Walt Disney Pictures' Pirates of The Caribbean: Dead Man's Chest, 2006 Walt Disney Music Company

Musiikki

Emily Bronte's Wuthering Heights, 1992, EMI Music Japan

Girl With A Pearl Earring – Original Motion Picture Score, 2004, Lionsgate

Harry Potter and the Sorcerer's Stone, 2001, Atlantic Records

Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl, 2003, Walt Disney Records

Pirates of the Caribbean: Dead Man's Chest, 2006, Walt Disney Records

The Lord of the Rings - The Return of the King, 2003, WEA international Inc.

Internet

http://www.aanipaa.tamk.fi/eloku_2.htm
 (luettu viimeksi 18.11.2014)

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Elokuvamusiikki>

(luettu viimeksi 18.11.2014)

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Mykk%C3%A4elokuva>

(luettu viimeksi 18.11.2014)

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Taidemusiikki>

(luettu viimeksi 18.11.2014)

<http://vivaclassica.fi/?f=http%3A%2F%2Fwww.vivaclassica.fi%2Fnext%2Fmusiikki%2Fmoderni-musiikki-n-1900%2Felokuvamusiikki%2F>

(luettu viimeksi 18.11.2014)

<http://www.mykkaelokuvat.com/kaupunginvalot.html>

(luettu viimeksi 18.11.2014)

<http://vivaclassica.fi/?f=http%3A%2F%2Fwww.vivaclassica.fi%2Fnext%2Fmusiikki%2Fmoderni-musiikki-n-1900%2Felokuvamusiikki%2F>

(luettu viimeksi 18.11.2014)

Liitteet

1. Hedwig's Theme
2. Wüthering Heights
3. Girl with a Pearl Earring (Griet's Theme)
4. The Lord of the Rings Medley
5. Davy Jones
6. He's a Pirate

(Ei julkaista Theseuksessa)

